

Streszczenie

Podstawowym celem niniejszej rozprawy była analiza semantyczna angielskiego morfemu *for* reprezentującego dwie odrębne kategorie gramatyczne. Morfem o którym mowa, może pełnić rolę przyimka lub przedrostka o funkcji partykuły przysłówkowej, w pierwszym przypadku występując w roli morfemu wolnego, w drugim – morfemu słowotwórczego, związanego. Pierwszy rozdział rozprawy dotyczy wyjaśnienia terminów i pojęć z dziedziny językoznawstwa kognitywnego najistotniejszych dla rozważań przedstawionych w niniejszej pracy. Drugi rozdział traktuje o kwestiach dotyczących kategorii przyimka w ujęciu semantyki kognitywnej. W rozdziale trzecim zostały omówione poszczególne, powiązane ze sobą znaczenia przyimka *for*, przedstawione następnie w postaci siatki znaczeń, ze szczególnym uwzględnieniem konstrukcji „autobenefaktywnej” – *self-sake benefactive construction*, w której podmiot reprezentuje rolę semantyczną agensa wykonującego czynność dla swojej własnej korzyści. W tym samym rozdziale uwypuklony został fakt, iż przyimek *for* nie jest przykładem typowego angielskiego przyimka odnoszącego się w swoim znaczeniu głównie do aspektu przestrzennego, ponieważ jego prototypowe znaczenie nie jest bezpośrednio związane z ruchem w przestrzeni z ruchem w przestrzeni ani samą przestrzenią fizyczną, ale wskazuje na celowość wykonywanej przez agensa czynności. Czwarty rozdział poświęcony został analizie przedrostka *for-* i koncepcji jaką wprowadza do tak zwanych *for-prefixed verbs* (czasowników poprzedzonych przedrostkiem *for-*), których przykładem jest czasownik *forgive*. Pojęcia reprezentowane przez czasowniki tego typu zostały przedstawione w formie amalgamatów konceptualnych. Rozprawę poświęciłam powyższym zagadnieniom, ponieważ jak dotąd nie spotkałam się z analizą dwoistości znaczeniowej i gramatycznej morfemu *for* w publikacjach językoznawczych. Praca ta może okazać się bodźcem do dalszych badań zmierzających do gruntownej analizy koncepcji wprowadzanych przez przedrostki występujące w innych czasownikach angielskich, np. *with-*, do koncepcji reprezentowanych przez leksemy, do których są one przyłączone, np. *withhold*, *withdraw*, *withstand*, etc.